

**ΕΥΕΡΓΕΤΙΣΜΟΣ
ΚΑΙ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ**

ISBN:978-960-9490-41-2

© Εκδόσεις Κέρκυρα Α.Ε. – economia PUBLISHING, 2016

1η έκδοση, Μάιος 2016

Παραγωγή: Εκδόσεις Κέρκυρα Α.Ε. – economia PUBLISHING

Συντονισμός έκδοσης: Έφη Ανδρικοπούλου

Επιμέλεια – διόρθωση: Γεωργία Μίχα

Ευρετηρίαση: Ρίτα Θεολόγη

Καλλιτεχνική επιμέλεια – εξώφυλλο: Διονύσης Τσάκωνας

Κεντρική διάθεση

ΚΕΡΚΥΡΑ
Ε Κ Δ Ο Σ Ε Ι Σ

 **eco
nomia**
P U B L I S H I N G

NOMIKH BIBLIOTHKH

Βλαχάβα 6-8, 105 51 Αθήνα

Τηλ.: 210-3314.714, Fax: 210-3252.283

sales@economia.gr

www.economia.gr

Μαυρομιχάλη 23, 106 80 Αθήνα

Τηλ.: 210-3678.800

fax: 210-3678.922

www.nb.org, sales@nb.org

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση και γενικά η αναπαραγωγή του παρόντος έργου, με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά, στο πρωτότυπο ή σε μετάφραση ή σε άλλη διασκευή, χωρίς τη γραπτή άδεια του εκδότη και των δημιουργών.

ΜΑΤΟΥΛΑ ΤΟΜΑΡΑ-ΣΙΔΕΡΗ

**ΕΥΕΡΓΕΤΙΣΜΟΣ
ΚΑΙ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ**

Αθήνα 2016

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄ ΓΙΑ ΤΟ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΡΟΙΚΙΑΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ	
Έλληνες της Διασποράς: Παροικιακός βίος και Ευεργετισμός.....	11
Αιγυπτιώτης Ελληνισμός: Οι απαρχές.....	16
Συγκρότηση της Αιγυπτιακής Ελληνικής παροικίας.....	18
Οικονομική λειτουργία του Αιγυπτιακού Ελληνισμού.....	25
Ο ρόλος των Αδελφοτήτων.....	29
Συλλογικότητα και προσωπικότητα.....	31
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄ ΕΥΕΡΓΕΤΕΣ ΚΑΙ ΕΥΕΡΓΕΤΙΣΜΟΣ	
Πηγές και μεθοδολογία.....	39
Ευεργέτες και Ευεργετισμός: Εκφάνσεις του Διαφωτισμού.....	46
Οι ευεργέτες ως οργανικοί διανοούμενοι της αστικής τάξης.....	53
Η ιδεολογία του Ευεργετισμού.....	59
Αναγνώριση – ανταποδοτικότητα.....	67
Οι λειτουργίες του Ευεργετισμού.....	73
Ευεργέτης vs. Φιλάνθρωπος.....	78
Ευεργέτης vs. Εθελοντής.....	85
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄ ΕΥΕΡΓΕΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ	
Από την προσωπική στην ιδρυματική ευεργεσία.....	95
Ιστορική λειτουργία του ιδρυματικού ευεργετισμού.....	100
Οι τρεις περίοδοι του Ευεργετισμού.....	103
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	107
ΠΗΓΕΣ.....	115
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	116
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ.....	119

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η νεοελληνική πραγματικότητα μορφοποιήθηκε από τη συνδυασμένη δράση ποικίλων δυνάμεων και διεργασιών. Ανάμεσά τους ξεχωρίζουν το παροικιακό φαινόμενο και η ευεργετική δραστηριότητα. Ο συνδυασμός μεταξύ των δύο είναι οργανικός και η συνέργειά τους στο οικονομικό, θεσμικό και πολιτισμικό επίπεδο καθόρισε αποφασιστικά τη συγκρότηση του νεοελληνικού κοινωνικού σχηματισμού.

Στην παρούσα μελέτη διερευνώνται τα εξής ζητήματα: Στο πρώτο κεφάλαιο μελετάμε το νεοελληνικό παροικιακό φαινόμενο με βάση κυρίως το παράδειγμα του Αιγυπτιώτη Ελληνισμού. Στο δεύτερο κεφάλαιο μελετάμε την ευεργετική ιδεολογία, λειτουργία και πρακτική. Στο τρίτο, τέλος, κεφάλαιο μελετάμε τις σύγχρονες μορφές της ευεργεσίας.

Ο κρίκος που συνέχει τα ποικίλα επίπεδα και τις πολύτροπες δυναμικές της ιστορικής εξέλιξης είναι ο ευεργέτης ως στρατηγικός φορέας του Διαφωτισμού, που λειτουργεί ως οργανικός διανοούμενος της αστικής τάξης – ανερχόμενης αρχικά, κυρίαρχης σήμερα.

Καρπός πολυετούς έρευνας και μελέτης, το κείμενο αυτό εκθέτει συστηματικά ιστοριογραφικό υλικό σχετικά με την ευεργετική πρακτική, ιστορικές αναλύσεις για το φαινόμενο του ευεργετισμού και εννοιοποίηση της μορφής του ευεργέτη στο ιστορικό πλαίσιο της ύπαρξής του. Σκοπός του είναι η εννοιολογική αποσαφήνιση και η συμβολή στην εν εξελίξει συζήτηση σχετικά με τις λογικές και τις ιδιαιτερότητες της νεοελληνικής πραγματικότητας.

Αθήνα, 22 Ιανουαρίου 2016

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

ΓΙΑ ΤΟ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΡΟΙΚΙΑΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ

Έλληνες της Διασποράς: Παροικιακός βίος και Ευεργετισμός

Ο 19ος και οι αρχές του 20ού αιώνα αποτελούν την «εποχή της Αυτοκρατορίας»¹, δηλαδή την παγκόσμια επέκταση του αποικιοκρατικού συστήματος με κέντρο τις δυτικές μητροπόλεις. Η δυναμική του και οι αντιφάσεις του κορυφώνονται και παίρνουν μορφές που οδηγούν στην κρίση και αποδόμηση του εν λόγω συστήματος κατά τον «βραχύ εικοστό αιώνα»², δηλαδή στα χρόνια που ακολούθησαν τον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο μέχρι την οριστική διάλυσή του.

Αποφασιστική στιγμή στην ανάπτυξη του νεοελληνικού παροικιακού φαινομένου είναι η υπογραφή της συνθήκης του Κιουτσούκ Καϊναρτζή (1774). Με τη συνθήκη αυτή καθιερώθηκαν οι διομολογήσεις (capitulations), που διασφάλιζαν σε όλους τους ξένους οικονομικές-φορολογικές διευκολύνσεις και νομικές απαλλαγές που τους παρείχαν κρίσιμο πλεονέκτημα έναντι των γηγενών οικονομικών παραγόντων. Οι διομολογήσεις δημιούργησαν στους εμπόρους και επιχειρηματίες της Δύσης σχέση πλήρους ανεξαρτησίας από τις τοπικές αρχές, προώθησαν την επιβολή του αποικιοκρατικού συστήματος και έδωσαν στον ευρωπαϊκό καπιταλισμό νέες δυνατότητες οικονομικής διεύρυνσης στις οθωμανικές αγορές.

Ο νεοελληνικός παροικιασμός συναρτάται με την ιστορική διαδρομή που ακολουθεί το διεθνές αποικιοκρατικό σύστημα, το αποικιοκρατικό εμπόριο και η ανάπτυξη των αποικιοκρατικών σχέσεων. Διακρίνονται τέσσερις περίοδοι στην εξέλιξη του νεοελληνικού παροικιακού φαινομένου. Η πρώτη ξεκινάει τον 18ο αιώνα (γένεση) και εκτείνεται

μέχρι τις αρχές του 19ου. Στην πρώτη αυτή περίοδο οι Έλληνες πάροικοι πορεύτηκαν με κατεύθυνση την κεντρική Ευρώπη (Αγγλία, Γαλλία, Αυστροουγγαρία, Ρουμανία, Βαλκάνια, Βόρεια Ιταλία κ.λπ.) και τη Ρωσία, συστήνοντας ανθηρές Κοινότητες σε όλη την Ευρώπη μέχρι τη Μαύρη Θάλασσα (Εύξεινος Πόντος). Η δεύτερη περίοδος διατρέχει τον 19ο αιώνα (ωρίμανση), στη διάρκεια του οποίου οι πάροικοι κατευθύνθηκαν κυρίως προς τον Νότο (Βόρειος Αφρική, Ασία κ.λπ.). Η τρίτη περίοδος εκτείνεται από τα τέλη του 19ου-αρχές 20ού μέχρι τον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο (ολοκλήρωση)³. Η τέταρτη, η οποία ξεκινάει από τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο και φτάνει μέχρι τις μέρες μας, χαρακτηρίζεται από την παρακμή του παροικιακού φαινομένου και την αναγκαστική αναδίπλωση του παροικιακού Ελληνισμού στον ελλαδικό χώρο. Η κατάργηση των διομολογήσεων (1937) αντιπροσωπεύει ένα ορόσημο στη διαδικασία ανάπτυξης των ανταποικιακών κινημάτων, που οδήγησε στην αναδιάταξη των δυνάμεων και στην τελική κατάρρευση του παγκόσμιου αποικιακού συστήματος.

Η οικονομική κρίση, που τα τελευταία χρόνια πλήττει την Ελλάδα (2011+), έχει οδηγήσει στην αναγέννηση του μεταναστευτικού φαινομένου. Αρχίζει να διαμορφώνεται μια πέμπτη περίοδος ελληνικής διασποράς. Αυτή τη φορά όμως τα διεθνή οικονομικο-κοινωνικά δεδομένα έχουν αλλάξει, με αποτέλεσμα οι Έλληνες να κατευθύνονται στις ήδη υπάρχουσες παροικίες του ευρωπαϊκού και του υπερατλαντικού χώρου δίχως να συγκροτούν καινούργιες, ανανεώνοντας το έμφυχο δυναμικό τους και συμβάλλοντας στην αναδιάταξη των δυνάμεων του Οικουμενικού Ελληνισμού.

Ο παροικιακός Ελληνισμός εντάσσεται οργανικά στη διαδικασία συγκρότησης του αποικιακού συστήματος και στον συνακόλουθο διεθνή καταμερισμό της εργασίας. Η λειτουργία του στην ιστορική αυτή περίοδο υπήρξε ουσιαστική, η δε επίπτωσή της τόσο στις τοπικές πραγματικότητες όσο και στη συγκρότηση του νέου Ελληνισμού καθοριστική.

Πάροικοι συγκρότησαν τη Φιλική Εταιρεία, που συντόνισε σε ευρωπαϊκό επίπεδο τις αναγκαίες ενέργειες για την έκρηξη της Επα-

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

18ος αιώνας	11, 13, 14, 48, 56, 59, 67, 95	Hobsbawm Eric	25
		Ionian Bank	31
19ος αιώνας	11, 14, 16, 30, 31, 51, 57, 59, 61, 67, 95	Ινδοί	96
		Jeff Skoll	96
		Khairy Beshara	70
20ός αιώνας	11, 14, 16, 25, 30, 49, 51, 59, 61, 67, 95, 101	Land Bank of Egypt	31
		Larry Page	96
		Marazlivska	70
21ος αιώνας	95	Mega-Foundations	96
6ο Σύνταγμα	17	Michel Pèrè	18
American East Relief	80	Musikverein	56
Anglo-Egyptian Bank	31	National Bank of Egypt	31
Bad Ischl	70	Petit Trianon	32
Bank d'Alexandrie	31	Pierre Omidyar	96
Bank d'Escompte d'Égypte	31	Ramly-Victoria-Bacos	70
Bank Générale d'Égypte	31	Risorgimento	87
Bill Gates	96	Sergey Brin	96
Chang Yung-Fa	96	Social Dynamo	98
Charles Cookson	62	Spitalul Fratilor Xenocrati	55
Chatby	70	Stanley N. Katz	103
Consolidated Landen Interests Co of Egypt & Warden Estates	23	Stella μύρα	31
Corniche	70	United Egyptian Nile Transport Co	23
Cozzika	69	Vingtrinier Aimé	17
Deutsche Orient Bank	31	Warren Buffett	96
Dr.Reddy & J. R. D. Tata	96	Α΄ Βαλκανικός Πόλεμος	66, 88
Dumbastrasse	70	Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος	11, 86
École libre des Science Politiques	58	Αβέρωφ Γεώργιος	20, 49, 64, 65, 66, 68, 89, 104
El Marg-Helwan	69	Αβερώφρειο	65
Finsbury Circus	64	Αβησσυνία	14
Foundations	96	Αγγλία	12, 14, 18, 23, 32, 61, 63
Franz Schubert	56	Αγία Πετρούπολη	49
Glymenopoulo	70	Άγιος Γεώργιος	63
Glymenopoulo beach	70	Άγιος Σπυρίδων	62
Gourgas	6	Αγίου Κων/νου και Ελένης	62

Αδελφότητα Ελληνική Λονδίνου	63	Αργέντειο Μουσείο Χίου	76
Αδελφότητα Μουσουλμανική		Αργέντης Αμβρόσιος Ρ.	64
Αγαθοεργός	29, 30	Αργυρόκαστρο Αλβανίας	56
Αδελφότητες	29, 30, 33, 47, 48	Αριστερά	22
Αθανασάκειο Αρχαιολογικό		Αρσάκεια Σχολεία Ψυχικού	50
Μουσείο Βόλου	76	Αρσάκειο Εκπαιδευτήριο Θηλέων	
Αθανασάκης Ιωάννης	57, 76	Ρουμανίας	56
Αθήνα	24, 25, 31, 43, 45, 50, 58, 65, 66, 71	Αρσάκης Απόστολος	50, 56
Αιγύπτιοι	61, 69, 70	Αρχαιολογικό Μουσείο	65
Αιγυπτιώτες	17, 21, 24, 31, 32, 43, 48, 49, 50, 51, 54, 57, 60, 63, 68, 87, 64, 76, 80	Ασία	12, 19
Αιγυπτιώτικη Ελληνική παροιμία	18	Ασιούτ	22
Αιγυπτιώτισσες	50	Ασουάν	22
Αίγυπτος	16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 28, 30, 31, 32, 50, 57, 58, 63, 69, 89	Αστραχάν	56
Ακαδημία Βουδαπέστης	56	Άσυλο Ανιάτων	66
Ακαδημία Τεχνών	56	Αττικοβοιωτία	58
Αλεξάνδρεια	16, 18, 20, 21, 24, 25, 31, 61, 62, 64, 69, 70, 71, 84	Αυστραλία	14
Αλεξανδρινός	87	Αυστρία	70
Άλη Μωχάμετ	16, 17, 18, 19, 24, 25	Αυστριακή Βουλή	56
Αμερικανικό Ορφανοτροφείο	80	Αυστροουγγαρία	12, 55
Αμερική	14, 101	Αυτοκέφαλη Εκκλησία Αλβανίας	97
Αμπέτ Αδελφοί	29	Αφρική	14, 19
Αμπέτ Ανανίας	29	Αφρική Βόρειος	12, 14
Αμπέτ Γεώργιος	29	Αχιλλοπούλειο	62
Αμπέτ Ραφαήλ	29	Αχιλλόπουλος Ευάγγελος	31, 41, 64, 76, 77
Ανδριτσάκης και Σία	27	Αχμέτ Ταλαάτ	17
Αντωνιάδειο Γηροκομείο	62	Β΄ Βαλκανικός πόλεμος	88
Αντωνιάδης Τζων	69	Β΄ Παγκόσμιος πόλεμος	12, 14, 27, 66, 80, 82, 86, 88, 101
Αποστολίδης Βασίλης	62	Βαλκάνια	12, 19
		Βαλκανική χερσόνησος	45
		Βαλκανικοί Πόλεμοι	88
		Βαλσαμίδης Αθανάσιος	32
		Βαρβάκης Ιωάννης	56, 70
		Βαρδινογιάννης	96
		Βασσάνης Πανατζής	49, 65
		Βατιμπέλλας Ιωάννης	88
		Βελιγράδι	13

Βενετία	13	Δημαρχία Βουκουρεστίου	41
Βενιζέλος Ελευθέριος	21, 57, 58, 72, 73	Δημαρχιακό Μέγαρο Κότσικα	64
Βιβλιοθήκη Μαρασλή	56	Δήμος Αθηναίων	98
Βιβλιοθήκη της Βιέννης	56	Διασπορά	11, 33
Βιέννη	13	Διαφωτισμός	7, 48, 49, 51, 52, 61, 100, 101, 103
Βλασσόπουλος Παναγιώτης	32	Δικαστήριο Ιλφόβου	41
Βολανάκης	31	Διοικητική Επιτροπή	
Βόλος	67	Ελληνικής Κοινότητας Καΐρου	23
Βόλτος Αλέξανδρος	66	Δομπόλης Ιωάννης	45, 49, 104
Βόλτος Ηρακλής	66	Δούμπας Νικόλαος	56, 70
Βόσπορος	56	Δρέσδη	13, 76
Βουδαπέστη	13	Δύση	11, 18, 31, 48, 49
Βουκουρέστι	13, 19, 50, 55	Εθνική Πινακοθήκη	66
Γαλλία	12, 32, 58	Εθνικό Κέντρο	53, 65
Γάλλος	17	Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο	49, 65, 68
Γαριβάλδης	87	Εθνικός Στόλος	65
Γαριβαλδινός	87	Ελβετία	32
Γενεύη	64	Ελλάδα	12, 21, 49, 51, 58, 66, 72, 80, 84, 86, 97, 99
Γενικός Πρόξενος Ελλάδας	24	Έλληνες	11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 28, 29, 32, 48, 50, 51, 55, 63, 67, 69, 70, 75, 76, 88, 96, 97, 104
Γεραλόπουλος Κωνσταντίνος	64	Έλληνας Πρόξενος	39
Γερμανία	13, 50, 76	Έλληνες της Αιγύπτου	20
Γερμανοί	45	Έλληνες της Διασποράς	11
Γιάννενα	48	Ελληνική Επανάσταση	12
Γιουγκοσλαβία	14	Ελληνική Καπέλλα	64
Γκράμσι Αντόνιο	53, 74	Ελληνική Κοινότητα Καΐρου	57
Γλυμενόπουλος Ευστάθιος	69	Ελληνικό Εμπορικό Επιμελητήριο	21
Γλυμενόπουλος Περικλής	69	Ελληνικό Εμπορικό	
Γλυμενόπουλου Αίθουσα	41	Επιμελητήριο Αλεξανδρείας	25, 32
Γλυμενόπουλου περιοχή	70	Ελληνικό Κέντρο	24
Γουλανδρός	96	Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός	65
Γούναρης Δημήτριος	57	Ελληνικότητα	62
Γούσιος Γεώργιος	62, 87, 89		
Γρηγορόπουλος Ζήνων	32		
Δέλτα Πηνελόπη	18, 25, 45, 87		
Δέλτας Στέφανος	87		
Δημαρχείο Βιέννης	56		
Δημαρχείο Χαλκίδας	64		
Δημαρχία Αλεξανδρείας	69		

Ελληνισμός	12, 14, 15, 16, 19, 24, 25, 41, 48, 50, 57	Ζερβουδάκης	31
Ελληνισμός Αιγυπτιώτης	7, 16, 20, 24, 25, 51, 66, 69, 84, 85, 87	Ζερλέντης Χριστοφής	56
Ελληνισμός Οικουμενικός	12	Ζιζίνια οικογένεια	69
Ελληνισμός της Αιγύπτου	27, 29	Ζιζίνιας Στέφανος	69
Ελληνισμός της Διασποράς	89	Ζωγράφεια διδασκαλεία	56
Ελληνορωμαϊκό Μουσείο		Ζωγράφειο Λύκειο	56
Αλεξανδρείας	42, 69	Ζωγράφος Χρηστάκης	56
Ελληνοτουρκικός πόλεμος	87	Ζωσιμαία Σχολή Ιωαννίνων	103
Εμπορική Σχολή	56	Ηλιούπολη	22
Εμπορικό Επιμελητήριο Καΐρου	32	ΗΠΑ	96, 102
Ένωση Νοτιοαφρικανική	14	Ήπειρος	20
Επιμελητήριο Ποταμοπλοΐας	32	Ήπειρώτες	49
Επιστημονική Ημερίδα	100	Θέατρο Ζιζίνια	43
Επιστημονικός Σύλλογος		Θερμοπύλες	89
Αλεξανδρείας «Αθήναιον»	58, 61	Θεσσαλία	87
Επιτροπάκης Ασκληπιός	32	Θεσσαλική επανάσταση	87
Επιτροπείο	62	Θεσσαλονίκη	20
Ερμούπολη	79	Ιατρική Σχολή Βουκουρεστίου	41
Ερυθρός Σταυρός	64	Ίδρυμα Bill Gates	104
Εταιρεία Μελέτης		Ίδρυμα Waren Buffett	104
Ελληνικής Διασποράς	100	Ίδρυμα Βαρδινογιάννη	104
Ευαγγελική Σχολή Σμύρνης	103	Ίδρυμα Ιωάννου Φ. Κωστοπούλου	97
Εύβοια	23	Ίδρυμα Λάτση	104
Εύξεινος Πόντος	12	Ίδρυμα Μποδοσάκη	98, 99
Ευρωπαϊκές Δυνάμεις	32	Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος	97, 99, 100, 104
Ευρωπαίοι	21	Ίδρυμα Ωνάση	104
Ευρώπη	12, 18, 19, 58, 65	Ιζβοάρελε	14
Ευρώπη Κεντρική	13, 14	Ιμβραημία	22
Ευτυχίδης Στυλιανός	64	Ίμβρος	24
Εφηβείο	65	Ιμπραήμ	18
Ζαχαζίκ	22	Ινδία	13, 23
Ζάππας Ευαγγέλης	55, 56	Ιταλία	50, 69, 87
Ζάππας Κωνσταντίνος	56	Ιταλία Βόρεια	12
Ζάππειο Παρθεναγωγείο	56	Ιωνίδα Ευφροσύνη	66
Ζεϊτούν	22, 24	Ιωνίδης Αλέξανδρος	63
		Καβάλα	17
		Καβάφης Κωνσταντίνος	16, 25, 89
		Καζούλλη Μαρίκα	84

Καζούλλης	25	Κοινότητες Ελληνικές	12, 13, 14, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 30, 39, 47, 60, 63, 67
Καζούλλης Ιωάννης	66, 88	Κοινοτισμός	57, 66
Καζούλλης Στέφανος	88	Κοινωνικό Δυναμό	98
Καΐρινοί	23	Κολλέγιο Αθηνών	49, 58, 66
Κάιρο	16, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 31, 32, 61, 62, 64, 69, 76	Κομοτηνή Θράκης	23
Κάιρο Παλαιό	62	Κότσικα Αδελφοί	23, 24
Καλκούτα	13	Κότσικα Οιοπονευματοποιία	61
Καλογλόπουλος	32	Κότσικας Θεόδωρος Π.	31, 61, 62, 64, 65, 66, 69
Καναδάς	14	Κότσικας Θεοχάρης	23, 24
Κανισκέρειο	62	Κότσικας Πολυχρόνης	23, 24
Κανονισμός Διοίκησης και Λειτουργίας της Αμπετείου Σχολής	29	Κοτσίκειο	62
Καντόνι	64	Κρήτη	17
Καπλάνειος Σχολή Ιωαννίνων	103	Κτήριο Φίλων Μουσικής (Βιέννη)	70
Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο	45	Κυδωνίες	48, 50
Καράγιωργας	32	Κύπριος	52
Καρακάσης Κωνσταντίνος	55	Κύπρος	25
Καρτάλης Αντώνιος Γ.	57	Κυριαζή Αδελφοί	31
Καρτάλης Ιωάννης	87	Κωδίκελλοι	43
Κάρυστος	23	Κωνσταντινίδης Ηλίας	24
Κασσαβέτης Αλεξάνδρος Δ.	57	Κωνσταντίνος Α΄	65
Κασσαβέτης Δημήτριος Ι.	63, 66	Κωνσταντινούπολη	19, 23, 50, 56, 57, 61
Κασσαβέτης Ιερώνυμος	87	Κωστόπουλος	96
Καστοριά	48	Λαγουδάκης	31
Καστοριανός Μανολάκης	48	Λασίθι	17
Κατοχή	80	Λάτσης	96
Κένυα	14	Λεβέντης	96
Κλωναρίδη Αδελφοί	31	Λεμονιά Αδελφοί	32
Κογκό	14	Λίβανος	82
Κοινότητα Ελληνική Αλεξανδρείας	22	Λιβόρνο	13
Κοινότητα Ελληνική Καΐρου	22	Λιβύη	14
Κοινότητα Ελληνική Λονδίνου	63	Λονδίνο	13, 19, 31, 63
Κοινότητα Ελληνορθόδοξη	22	Λύκειο των Ελληνίδων	66
Κοινότητα Καΐρου	66	Λωβοκομείο	52
Κοινότητα Ομογενών Αιγύπτου	23	Λωζάννη	64
Κοινότητα Σουέζ	21, 22		

Μαδαγασκάρη	14	Μουρούζης Αλέξανδρος	55
Μάννα (βλ. Καζούλλη Μαρίκα)	84	Μουσείο Μπενάκη	66, 76
Μανουσάκης Στυλιανός	32	Μπαλής Ξενοφώντας	64
Μανσούρα	22, 31, 88	Μπελογιάννης	14
Μάντσεστερ	21	Μπενάκειο	62
Μαραγκάκης & Ζερεφός Πλινθοποιεία	31	Μπενάκειο Οικονομικό Συσσίτιο	62
Μαραζλίβσκα	70	Μπενάκειος Βιβλιοθήκη	58, 66
Μαρασλής Γρηγόριος	56, 70	Μπενάκη Δέσποινα	24
Μαρόκο	14	Μπενάκης	31, 45, 104
Μαρτίνος Δημήτριος	32	Μπενάκης Αλέξανδρος	24, 25
Μασσαλία	13, 19	Μπενάκης Αντώνης	18, 25, 66, 76, 87
Μαύρη Θάλασσα	12, 14	Μπενάκης Εμμανουήλ	18, 21, 24, 32, 49, 58, 61, 63, 66
Μαυρογιάννης Σπυρίδων	63	Μπενάκης και Σία	27
Μάχη της Μακρυνίτσας	87	Μποδοσάκης	96
Μάχη του Πλατάνου	87	Νάξος	23, 43, 80
Μάχη του Σαρακήνου	87	Νασερισμός	70
Μεγα-Ιδρύματα	103	Νάυαρχος Κόδριγκτον	18
Μεγάλες Δυνάμεις	31, 32	Ναυμαχία Ναυαρίνου	17, 18
Μεγάλη του Γένους Σχολή	61	Νέα Υόρκη	50, 97
Μεγαλόσταυρος του Βασιλικού Τάγματος του Φοίνικος	68	Νεγρεπόντε Παύλος	64
Μέγαρο Φίλων Μουσικής (Βιέννη)	56	Νείλος	33
Μεθώνη Πυλίας	17	Νηπιαγωγείο Κασσαβέτιο Βόλου	64
Μεσόγειος	23	Νιάρχος Σταύρος	96, 100
Μεσόγειος Ανατολική	45	Νίζνα	13, 49
Μεσολόγγι	17	Νικολαΐδης Νίκος	24
Μετάλλια	68	Νοσηλευτική Σχολή Νοσοκομείου Ευαγγελισμός	58
Μετσοβίτες	65	Νοσοκομείο Filanthropia	55
Μέτσοβο	20, 64	Νοσοκομείο Αδελφών Ξενοκρατών	41
Μεγάλα Κιμπίρ	22	Νοσοκομείο Αχιλλοπούλειο	41
Μηταράκης Θ.Π.και Σία	27	Νοσοκομείο ΚΑΤ	66
Μικρασιατική καταστροφή	79	Νοσοκομείο Κοτσίκειο	41
Μίνια	22	Νότος	12, 14
Μοζαμβίκη	14	Νούζχα	69
Μονή Σινά	63	Ξενάκης Κωνσταντίνος	23, 41, 43, 55, 80
Μόσχα	13	Ξενοκράτης Αθανάσιος	41, 55
Μοσχόπολη	48	Ξενοκράτης Θεόδωρος	41, 55
Μουρατιάδης Κωνσταντίνος	63		

Οδησός	13, 19, 50, 56, 70	Πατριάρχης Γρηγόριος Ε΄	65
Οθωμανική Αυτοκρατορία	11, 13, 20, 25	Πατριές	29
Οίκος Γ.Δ. Σαορή	27	Πεδίο του Άρεως	65
Οίκος Ν.Ι. Καζούλλη	27	Περιοχή Γλυμενόπουλου	43
Ολυμπιακοί Αγώνες	65, 86	Περιοχή Τσανακλή	43
Οξφόρδη	62	Πετρούπολη	13, 19
Ορθοδοξία	62	Πορτ Σάιντ	22
Ουγκάντα	14	Πορφυρόπουλος Μάρκος	52
Ουζμπεκιστάν	14	Πρόεδρος της Διεθνούς	
Παναγιωτάτου Αγγελική	88	Λέσχης Μωχάμετ Άλη	21
Παναθηναϊκό Στάδιο	65	Πρόεδρος της Ελληνικής	
Πανεπιστήμιο Αθηνών	65	Κοινότητας Αλεξανδρείας	21
Πάντειο Πανεπιστήμιο	49, 57, 67,	Πρόεδρος του ΕΕΣ	57
	68, 69, 100	Πρόεδρος του Επιμελητηρίου	
Πάντος Αλέξανδρος	49, 57, 66, 67, 68	Ποταμοπλοΐας	23
Παπα - Φραγκιάς Καμπάνης	17	Προξενείο Ελλάδος Γενικό	20
Παπαγιάννης Γεώργιος	64	Προξενικό Δικαστήριο Αλεξανδρείας	41
Παράσημα του Ταξιάρχη του		Ράλλης	31
Βασιλικού Τάγματος	68	Ράλλης Αλέξανδρος	64
Παρασκευουλάτος Γεώργιος	32	Ράλλης Αντώνιος Δ.	64
Παρθεναγωγείο Αβερώφειο	61	Ράλλης Αντώνιος Θ.	64
Παρθεναγωγείο Αχιλλοπούλειο	61	Ράλλης Ευστράτιος Σ.	63
Παρθεναγωγείο Βενετόκλειο Ρόδου	64	Ράλλης Κωνσταντίνος Θ.	64
Παρθεναγωγείο Καζούλλειο Ρόδου	64	Ράλλης Παντιάς Θ.	64
Παρθεναγωγείο Καρτάλειο		Ράλλης Παντιάς Σ.	63
Τσαγκαράδας	64	Ρεμπούλης Μάρκος	32
Παρίσι	13, 58	Ρήγας Φεραΐος	13, 65
Πασάς Ζουλφικάρ	17	Ροδεσία	14
Πασάς Ισμαήλ	17	Ροδοκανάκειο Παρθεναγωγείο	
Πασάς Κασίμ	17	Οδησού	56
Πασάς Σάμπρι	17	Ροδοκανάκης	25
Πασάς Σερίφ	17	Ροδοκανάκης Θεόδωρος Παύλου	56
Πασάς Σολιμάν	17	Ροδοκανάκης Ιωάννης	64
Πασάς Φερίκ Ισμαήλ	17	Ροδοκανάκης και Σία	27
Πασάς Χασάν	17	Ρόστοβιτς	31
Πατριαρχείο Αλεξανδρείας	20, 63, 97	Ρουμανία	12, 14, 50, 52, 55
Πατριαρχείο Οικουμενικό	20	Ρούσσος Εμμανουήλ	32
Πατριάρχης Αλεξανδρείας Σωφρόνιος	76	Ρωσία	12, 14, 19, 49, 50, 55

Σαλβάγος	25, 31	Σχολείο Αβερώφειο	41
Σαλβάγος Κ.Μ. και Σία	27	Σχολείο Αχιλλοπούλειο	41
Σαλβάγος Κωνσταντίνος	63	Σχολή Ξενάκειος	41
Σαλβάγος Μικές	31	Σχολή Αδελφών Νοσοκόμων	65
Σαλβάγου Αργίνη	63	Σχολή Αμπέτειος	41, 61
Σαντορίνη	88	Σχολή Αστική Ξενάκειος	61
Σαρπάκης Στυλιανός	31, 66	Σχολή Αχιλλοπούλειος Βόλου	64
Σεκιάρης Αμβρόσιος	64	Σχολή Επαγγελματική Σαλβάγειος	61
Σερβία	14	Σχολή Ευελπίδων	65
Σιβιτανίδης Βασίλης	66	Σχολή Ζερβουδάκειος	61
Σιδηρόδρομος Ραμλίου	31	Σχολή Ιησουιτών	18
Σίνας Σίμων	56	Σχολή Καρτάλειος Εμπορική Βόλου	64
Σίντι Μαρία	17	Σχολή Ναυτικών Δοκίμων	49, 65
Σκληρός Γεώργιος	24	Σχολή Πάντειος	58, 66, 72
Σκουλούδης Απόστολος	64	Σχολή Πολιτικών Επιστημών	58, 72
Σκυλίτσης Ματθαίος	63	Σχολή Πρακτική Πτηνοτροφίας	58
Σκωτίδης Νικόλαος	24	Σχολή Σιβιτανίδειος Τεχνών και Επαγγελματών	66
Σμύρνη	19, 48, 50	Σχολή Τοσιτσαία	61
Σουδάν	14	Σχολή Τσανακλήδειος Κομοτηνής	64
Σουέζ	21, 23	Σχολή Φαμηλιάδειος	61
Σουέζ Διώρυγα	21	Σχολή Χαροκόπειος Επαγγελματική	50
Σπάθης Σπύρος	32	Σχολή Χωρέμειος Γεωργική Χίου	64
Σπάρταλης Δημήτριος	64	Σωματεία	29, 84
Σπάρταλης Μιχαήλ Δ.	63	Σωματείο Εκπαιδευτική Αναγέννηση	57
Σπάρταλης Νικόλαος	55	Τ.Γ. Στράφτη Αδελφοί	27
Σπετσεροπούλειο		Τάγαρης	32
Ορφανοτροφείο Καΐρου	57, 62	Ταγκανίνα	14
Σπετσερόπουλος Γεώργιος	22, 23	Ταγκανρόγκ της Αζοφικής	56
Σπετσερόπουλος Δημήτριος	23	Ταϊβανός	96
Σταυρός του Σωτήρος Αργυρός		Ταμβάκος Δημήτριος Ν.	63
ή Χρυσός	68	Ταμβάκος Νικόλαος	63
Στουρνάρης	49, 65, 68, 104	Ταμείο των Ελεών	30
Στρατός της Σωτηρίας	64	Τάντα	22, 31
Συνθήκη Κιουτσούκ Καϊναρτζή	11	Τασκένδη	14
Συνταγματάρχης Σεβ (Sèves)	17	Τάταροι	70
Σύροι	21	Τεκτονική Στοά	56, 57
Σύρος	21, 79, 80	Τεουφίκ	17
Σχολείο Therapia	55		

Τεργέστη	13, 19, 50	Χωρέμης Αριστείδης	64
Τοσίτσα οικογένεια	69	Χωρέμης Γεώργιος	44, 71, 72, 73, 76, 80, 88
Τοσίτσα Ελένη	65	Χωρέμης Κ. Ιωάννης	21, 25
Τοσίτσας Μιχαήλ	19, 20, 49, 68, 104	Χωρέμης Κωνσταντίνος	62
Τράπεζα Αθηνών	31	Ψύχας Μιλτιάδης	66
Τράπεζα Ανατολής	31	Ψυχρό Λασιθίου	17
Τραπεζούντα	24	Ψωμαδέλλης και Σία	27
Τρίπολη Αρκαδίας	22, 23	Ωδείο Αθηνών	66
Τσάκος	96	Ωνάσης	96
Τσανακλής Νέστωρ	23, 31, 62, 69		
Τσαντ	14		
Τσίρκας Στρατής	16, 24		
Τύνιδα	14		
Τυπογραφείο Ελληνικό και Ρουμανικό	55		
Υψηλάντης Αλέξανδρος	13		
Φαγιούμ	22		
Φακούς	22		
Φαναριώτες	48		
Φιλεκπαιδευτική Εταιρεία Ρουμανίας	56		
Φιλελεύθεροι	58		
Φιλική Εταιρεία	12		
Φιλολογική Εφορεία Βουκουρεστίου	56		
Φραγκιάδης Εμμανουήλ	63		
Φραγκούδης Γεώργιος	49, 57, 66, 68, 69, 71, 72, 73		
Φυτοπαθολογικό Ινστιτούτο	66		
Χαμζάουι	62		
Χαροκόπος Παναγής	50		
Χατζηανδρέου Γιάννης	24		
Χελουάν	22, 44, 48, 52, 61, 62, 69		
Χίος	71		
Χωρέμειο Ραδιολογικό Περίπτερο	62		
Χωρέμη Βιργινία	21		
Χωρέμης-Μέλλορ και Σία	21		
Χωρέμης	25, 27, 31		
Χωρέμης Αλέξανδρος	49		

Οικονομική - Επιχειρηματική Ιστορία

- Τουρισμός και δημόσιες πολιτικές στη σύγχρονη Ελλάδα (1914-1950)
- Κάποτε, η ελληνική βιομηχανία
- Το ποδήλατο στην Ελλάδα 1880-2012
- Η ιστορία του αυτοκινήτου στην Ελλάδα. Εμπόριο και παραγωγή στη μέγερνη του κράτους 1894-1986
- Ελληνικές Επιχειρήσεις από τον 20ό στον 21ο. Πρόσωπα και δραστηριότητες, 4η έκδοση
- Η ιστορία της βιομηχανίας τροφίμων
- Η Βιομηχανία στο νομό Μαγνησίας
- Ολυμπιακοί Αγώνες και Επιχειρήσεις
- Ναυτιλιακά κεφάλαια στην Ξηρά
- Εμπορικός Σύλλογος Αθηνών 1902-2002
- Η οικονομία της Βόρειας Ελλάδας 1934-1954 (Α' τόμος)
- Η οικονομία της Βόρειας Ελλάδας 1955-1984 (Β' τόμος)

Βιογραφίες - Ιστορία

- Ποιο είμαστε; Γεωπολιτική της ελληνικής ταυτότητας
- Η Βαρόνη της Τζαζ. Στα ίχνη της Νίκα, μιας επαναστάτριας Ρότσιλντ
- Αλεξανδρινές Οικογένειες. Χωρέμη - Μπενάκη - Σαλβάγου
- Ο Αιγυπτιακός Ελληνισμός στους δρόμους του βαμβακαού
- Μίνως Ζομπανάκης, Τραπεζίτης χωρίς σύνορα
- Μέγα Ελληνικών Βιογραφικών Λεξικών (5 τόμοι)

Οικονομία - Επιχειρήσεις

- Η διαδικασία διαδοχής στις οικογενειακές επιχειρήσεις, 2η έκδοση
- Η διαχείριση της κρίσης του δημόσιου χρέους
- Τα logistics για την Ελλάδα του αύριο
- Η Ελλάδα στην προεδρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Η Μάχη των Χαρτών
- Τελικά φταίει ο δημοσιονομικός πολλαπλασιαστής;
- Ξένες Επενδύσεις στην Ελλάδα, 2η έκδοση
- Η απελευθέρωση της οικονομικής επιστήμης
- Τα μυστικά των ισολογισμών
- Ταξίδι στη Νέα Ελλάδα
- Επιχειρήστε... αγροτουριστικά, 2η έκδοση
- Made in China. Τι μπορούν να διδαχτούν οι μάνατζερ του Δυτικού Κόσμου από κάποιους εξαιρετικά επιτυχημένους Κινέζους πρωτοπόρους επιχειρηματίες

Δοκίμια - Μαρτυρίες - Λογοτεχνία

- Ελένη
- Βασίλης Βασιλικός - Νίκος Παπανδρέου. Δύο συγγραφείς - Μια δεκαετία
- Πολιτισμός, Επικοινωνία, Παγκοσμιοποίηση
- Ομήρου Ιλιάδα
- Ομήρου Οδύσσεια
- Μίκης και Μάνος. Ιστορία δύο συνθετών (διαθέσιμο μόνο σε ηλεκτρονική μορφή)

Κεντρική διάθεση:

Νομική Βιβλιοθήκη
Μαυρομηγάλη 23, 10680 Αθήνα
τηλ. 210-3678800
www.nb.org

Εκδόσεις Κέρκυρα
Βλαχάβα 6-8, 10551 Αθήνα
τηλ. 210-3314714
sales@economia.gr
www.economia.gr

Like & Follow

Εκδόσεις Κέρκυρα - Economia Publishing

Economia Group

Ευεργετισμός & νεοελληνική πραγματικότητα

Ο ευεργετισμός αναπτύχθηκε στις παροικίες από κορυφαίους επιχειρηματίες της διασποράς που έζησαν και υπηρέτησαν την κοινοτική οργάνωση και τον κοινοτισμό.

Ο ευεργέτης επωμίζεται σκοπούς και έργα στη θέση της συντεταγμένης πολιτείας, συλλογικοτήτων και θεσμών. Πραγματοποιεί μια προσωπική διαδρομή με όρους ατομικής εποποιίας και ευποιίας στην υπηρεσία του κοινού αγαθού. Η ευεργεσία γι' αυτόν συνιστά συστατικό πάθος που επικαθορίζει την ατομική και συλλογική λειτουργία του.

Φαινόμενο ιστορικό, ο ευεργετισμός σήμερα συνεχίζει να υφίσταται κυρίως με τη μορφή του ιδρυματικού ευεργετισμού.

Ιστορία, ιδεολογία, λειτουργίες, προσωπικοί και κοινωνικοί μηχανισμοί της ευεργετικής πρακτικής αναλύονται διεξοδικά στο πλαίσιο της θεωρίας ότι οι ευεργέτες αντιπροσωπεύουν οργανικούς διανοούμενους της αστικής τάξης, τόσο κατά την εποχή της ιστορικής ανόδου της όσο και στη σημερινή εποχή της παγκόσμιας ηγεμονίας της.

9 789609 490412 >

Ματούλα Τομαρά-Σιδέρη

Ευεργετισμός & νεοελληνική πραγματικότητα

Ματούλα Τομαρά-Σιδέρη

Ευεργετισμός & νεοελληνική πραγματικότητα

Η Ματούλα Τομαρά-Σιδέρη είναι πτυχιούχος του Παντείου Πανεπιστημίου. Πραγματοποίησε μεταπτυχιακές σπουδές Ιστορίας, Ιστορικής Δημογραφίας και Κοινωνιολογίας στο Πανεπιστήμιο Paris I-Sorbonne και στην École des Hautes Études en sciences sociales. Ως Τακτική Καθηγήτρια

στο Πάντειο Πανεπιστήμιο διδάσκει Ιστορική Δημογραφία, Ιστορία του Παροικιακού Ελληνισμού και Ευεργετισμού και Ιστορία των Νοοτροπιών. Ιδιαίτερα έχει μελετήσει και αναλύσει, σε ιστορικό και εννοιολογικό επίπεδο, το φαινόμενο του Ευεργετισμού. Τα ερευνητικά και συγγραφικά της ενδιαφέροντα εστιάζουν κυρίως στον Ελληνισμό της Αιγύπτου. Είναι Επιστημονική Διευθύντρια του Ιστορικού Αρχείου της Ελληνικής Κοινότητας Καΐρου, Επιστημονική Υπεύθυνη του Ομίλου Μελέτης Αιγυπτιακή Ελληνισμός, Πρόεδρος της Εταιρείας Μελέτης Ελληνικής Διασποράς (E.M.E.ΔΙΑ./www.hellenicdiaspora.com), και υπήρξε μέλος της Συντακτικής Επιτροπής του περιοδικού *Journal of the Hellenic Diaspora* μέχρι το 2013 (έτος αναστολής της έκδοσής του). Για τη μελέτη και διδασκαλία του Ελληνισμού της Αιγύπτου, το Πανεπιστήμιο Al Azhar της απένευσε το Βραβείο Διδασκαλίας 2016.

Έχει δημοσιεύσει πολλά άρθρα στην ελληνική και αγγλική γλώσσα και έχει εκδώσει τα εξής βιβλία: *La population de Leucade au 19ème siècle* (διδασκαρική διατριβή στο Πανεπιστήμιο Paris I-Sorbonne, 1985), *Συγκρότηση και διαδοχή των γενεών στην Ελλάδα τον 19ο αιώνα: η δημογραφική τύχη της νεότητας* (1986), *Ανώτατη εκπαίδευση και κοινωνική επιλογή* (1991), *Ιστορική Δημογραφία: από τις δημογραφικές διαδικασίες στις συλλογικές νοοτροπίες και συμπεριφορές* (1998), *Η ελληνική τοπική αυτοδιοίκηση* (1999), *Ευεργετισμός και προσωπικότητα: Ευεργέτες Έλληνες του Καΐρου* (2002), *Αλεξανδρινές Οικογένειες: Χωρέμη-Μπενάκη-Σαλβάγου* (2004), που βραβεύτηκε το 2006 από την Ακαδημία Αθηνών, *Οι Έλληνες του Καΐρου* (2007), *Women, Gender, and Diasporic Lives* (Συλλογικό, Edited by Evangelia Tastsoglou, 2009), *Κατάλογος του Ιστορικού Αρχείου της Ελληνικής Κοινότητας Καΐρου* (2010), *Ο Αιγυπτιακός Ελληνισμός στους δρόμους του βαμβακαού* (2011) και *Ιστορική Δημογραφία: Μηχανισμοί και δυναμική-Το παράδειγμα της Λευκάδας τον 19ο αιώνα* (υπό έκδοση).

